قارئین سی گزارش اے کہ اس آن لائن اخبار دی ترسیل سوشل میڈیا تے کرُن

لے کے ناں میں سوہنڑے رب دا کراں کلام بیان (القرآن)

WEEKLY HINDKOWAN PESHAWAR

مدیر: محمد نعمان قیوم

مدیرِ منتظم محمد ضیاءالدین

ہفت روزہ

ہندکووان

پشور

گندھارا ہندکو بورڈ دے تحت چھپڑیں والا پہلا ہندکو ہفت روزہ اخبار

پاکستان دی ہند آریائی زباناں ہندکو، پنجابی، سرائیکی، گوجری، سندھی، پہاڑی تے دیگر زباناں دا اخبار

جلد: 9 | بدھ 21 اکتوبر 2026 | شمارہ: 426

hindkowanweekly@gmail.com

ڈاکٹر صلاح الدین نُوں وِچھڑے 7 سال لنگ گئے

مرحوم دی علمی و ادبی تے طبی خدمات ہمیشہ یاد رکھی جاسُن، اُناں نے ہمیشہ اپڑے قلم سی سچ لکھا تے سچ دی ترجمانی کیتی

پشور (ہندکووان نیوز) گندھارا ہندکو بورڈ پشاور دے سابقہ وائس چیئرمین تے معروف معالج، ادیب، محقق، مصنف تے مشہور کالم نگار ڈاکٹر صلاح الدین نُوں دنیا سی رخصت ہوئے 7 سال لنگ گئے۔ ڈاکٹر صلاح الدین ہونڑاں دی شخصیت دے کئی علمی، ادبی تے مختلف حوالے ائے، اوہ نہ صرف گندھارا ہندکو بورڈ بلکہ دیگر مختلف ادبی تے سماجی تنظیماں اچ کلیدی عہدیاں تے فائز رئے، ہندکو زبان و ادب وسے اُناں دی خدمات نا قابل فراموش اُن۔ اُناں نے ہمیشہ اپڑے قلم سی سچ لکھا تے سچ دی ترجمانی کیتی۔ اوہ نہ صرف اک بہترین قلم کار ائے بلکہ اک بہت اعلیٰ منتظم بی اَئے۔ اُناں دی شخصیت دا اک بہترین پہلو اے بی ایا کہ اُناں نے بڑی اعلیٰ تقریبات اچ بطور سٹیج سیکرٹری اپڑے فن دے جوہر دکھائے۔ برصغیر پاک و ہند دی معروف علمی شخصیت سرسید احمد خان دے حوالے نال اُناں دی تصنیف ''برصغیر کا سرسید'' گندھارا ہندکو اکیڈمی دے تحت چھپ کے منظر تے آئی۔ اس دے علاوہ مرحوم ڈاکٹر صلاح الدین شوریٰ ہمدرد پشاور دے اسپیکر دے فرائض بی نبھا چکے اَئے۔

گندھارا دے تحت تحقیق تے ترویج دا کم جاری

گندھارا ہندکو بورڈ پشاور دے تحت شائع ہونڑے والے اخبار ''ہندکووان''، انگریزی نیوز لیٹر ''گندھارا نیوز'' سمیت دیگر علمی، ادبی و تحقیقی مجلّے سوشل میڈیا دے مختلف پلیٹ فارمز تے شیئر کیتے جاندین، محمد ضیاءالدین

پشور (ہندکووان نیوز) گندھارا ہندکو بورڈ پشاور دے جنرل سیکرٹری محمد ضیاءالدین نے اپڑے اک بیان اچ کہیا کہ گندھارا ہندکو بورڈ پشاور دے تحت ہندکو زبان دی ترویج و ترقی وسے اقدامات دا سلسلہ جاری اے۔ گندھارا ہندکو بورڈ گزشتہ 32 سالاں سی ہندکو سمیت پاکستان اچ بولی جانڑے ولی زباناں دی ترقی و ترویج وسے کم کردا پیا وے جناں اچ خیبر پختونخوا اچ بولی جانڑے والی زباناں ہندکو، پشتو، گوجری کوہستانی، کھوار، اسی طراں پنجاب اچ بولی جانڑے ولی زباناں پنجابی، سرائیکی، پوٹھوہاری، سندھ اچ سندھی، اردو، بلوچستان اچ بلوچی، براہوی، پشتو، گلگت بلتستان اچ شینا، بلتی، واخی تے آزاد کشمیر اچ بولی جانڑے ولی زباناں کشمیری پہاڑی تے ہندکو شامل اُن۔ گندھارا دے تحت 7 عالمی ہندکو کانفرنساں، 9 علاقائی زباناں دی کانفرنساں، ترے تریمتاں کانفرنساں سمیت مختلف ورکشاپاں تے پروگراماں دا کامیاب انعقاد کیتا گیا جناں اچ دنیا بھر سی محققین، شعراء و ادباء نے نہ صرف شرکت کیتی بلکہ اپڑے مقالہ جات تے کلام بی پیش کیتے۔ گندھارا دے کماں دی نہ صرف علاقائی بلکہ قومی تے بین الاقوامی سطح تے بی پذیرائی ہوندی پئی اے۔ اُناں نے کہیا کہ گندھارا دے تحت شائع ہونڑے والے اخبار ''ہندکووان''، انگریزی نیوز لیٹر ''گندھارا نیوز'' سمیت دیگر علمی و ادبی اداریاں دے گندھارا دے نال مشترکہ نیوز لیٹر باقاعدگی دے نال مختلف واٹس ایپ گروپاں اچ، فیس بک تے سوشل میڈیا دے دیگر پلیٹ فارماں تے شیئر کیتے جاندے وُن۔ گزشتہ 3 سالاں سی گندھارا ہندکو بورڈ مالی مشکلات دا شکار اے اس دے باوجود بی تحقیق، تخلیق تے ترویج دا کم جاری رکھا ہویا وے۔

گندھارا ہندکو بورڈ دی تاریخی ویڈیوز دی سوشل میڈیا تے پذیرائی

پشور (ہندکووان نیوز) گندھارا ہندکو بورڈ پشور دے زیر اہتمام سینکڑاں دی تعداد اچ علمی تے ادبی تقریبات سمیت عالمی تے صوبائی کانفرنساں، مشاعرے، تنقیدی اجلاس، مذاکرے، ورکشاپس، نعتیہ تحریری تے تقریری مقابلیاں سمیت متفرق سرگرمیاں دے تصویری ریکارڈ سی مختصر دورانیے دی ویڈیو تیار کر کے سوشل میڈیا تے شیئر کرنے دا سلسلہ جاری اے جس نُوں علمی و ادبی حلقیاں دی طرف سی بھرپور پذیرائی ملدی پئی اے۔

گندھارا ہندکو بورڈ تے قومی ورثہ و ثقافت ڈویژن دا نیوز لیٹر تیار

پشور (ہندکووان نیوز) گندھارا ہندکو بورڈ پشاور تے قومی ورثہ و ثقافت ڈویژن دے تحت اک مشترکہ نیوز لیٹر تیار کیتا گیا وے جس اچ فرنٹ صفحے تے گندھارا دی ہندکو خبراں تے بیک صفحے تے قومی ورثہ و ثقافت ڈویژن دی انگریزی زبان اچ خبراں شامل کیتیاں گئیاں وُن۔ یاد رہوے کہ گندھارا دے تحت مختلف علمی و ادبی اداریاں دی خبراں تے تصویراں تے مشتمل نیوز لیٹرز تیار کرنے دا سلسلہ جاری اے ہونڑ تک 4 نیوز لیٹر تیار کر لتے گئے وُن۔

''گندھارا نیوز'' دے 33 ویں شمارے تے کم دا آغاز

پشور (ہندکووان نیوز) تحقیق، تخلیق تے ترویج دے بنیادی اصولاں تے عملدرآمد کردے ہوئے گندھارا ہندکو بورڈ تے گندھارا ہندکو اکیڈمی ہندکو سمیت پاکستان اچ بولی جانڑیں ولی دیگر زباناں دے فروغ وَسے بھرپور کوششاں کر دے پئین تے مختلف زباناں دی نہ صرف کتاباں شائع کیتیاں گئیاں وُن بلکہ درجناں رسالے بی تیار کیتے جاندے پئین جناں اچ انگریزی دا نیوز لیٹر ''گندھارا نیوز'' بی شامل اے۔ گندھارا نیوز دے ہونڑ تک 32 شمارے منظر عام تے آ چکے وُن جد کہ 33 ویں شمارے تے بی کم شروع کر دتا گیا وے تے عنقریب منظر عام تے آ جاسی۔ یاد رہوے کہ مذکورہ رسالہ گندھارا دی سرگرمیاں دے حوالے نال خبراں دا انگریزی اچ ترجمہ کر کے تیار کیتا جاندا وے۔

ہندکو نُوں اے آئی دی زبان برانڑیں دے حوالے نال کم جاری

گندھارا ہندکو بورڈ نے لکھاں الفاظ تے مشتمل ڈیٹا ڈویلپرز نُوں فراہم کر دتا وے

پشور (ہندکووان نیوز) گندھارا ہندکو بورڈ تے گندھارا ہندکو اکیڈمی دورِ جدید دے تقاضیاں دے پیش نظر ہندکو زبان نُوں (اے آئی) تے (چیٹ جی پی ٹی) دی زبان برانڑیں دے حوالے نال اپڑی کوششاں پئے کردین۔ اس سلسلے اچ لکھاں الفاظ تے مشتمل ڈیٹا ڈویلپرز نُوں فراہم کر دتا گیا وے جس تے کم جاری و ساری اے۔ ہونڑ تک تقریباً 7 لکھ الفاظ نُوں اوسی آر تے اے آئی دے ڈیٹا دے وچ شامل کر لتا گیا وے جد کہ کسی زبان نُوں اے آئی دی زبان برانڑیں وسے 200 ملین لفظاں دی ضرورت ہوندی اے۔ اس حوالے نال مزید کم بی جاری اے تے سیکاس یونیورسٹی، وزیر اعلیٰ پالیسی آفس تے گندھارا دی رابطہ کاری جاری اے۔

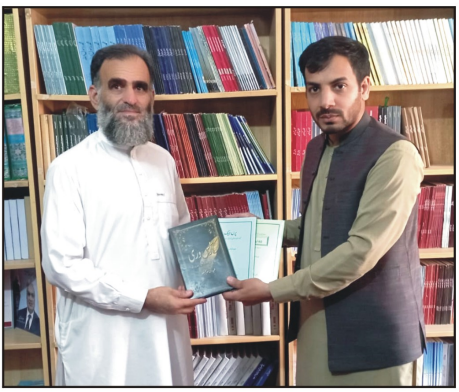

پشور، کتاوری زبان دے محقق عبدالناصر منصور علی اویس نُوں اپڑی کتاب پیش کر دے پئین

پروفیسر رمضان دے اردو ہندکو انشائیہ ''بیٹھک'' دی تقریب رونمائی

اجلاس اچ مقررین نے وڈی تعداد اچ شرکت کیتی، مقررین سنڑ پروفیسر رمضان شیرازی دی ادبی خدمات نوں خراجِ تحسین پیش کیتا

ایبٹ آباد (رپورٹ عظیم ناشاد) عوامی ادبی تنظیم سخن دے زیرِ اہتمام ایبٹ آباد آرٹس کونسل بچ معروف لکھاری پروفیسر رمضان شیرازی دی تصنیف بیٹھک دی تقریبِ رونمائی ہوئی۔ مقررین سنڑ پروفیسر رمضان شیرازی دی ادبی خدمات نوں خراجِ تحسین پیش کیتا۔ تلاوتِ کلامِ پاک دی سعادت عبدالحمید صیب حاصل کیتی۔ صدارت پروفیسر محمد فرید دی آسی، مزماناں بچ پروفیسر جمیل اختر اعوان، پروفیسر ملک ناصر داؤد، ڈاکٹر منصف خان سحاب تے پروفیسر منصف خان سمیت ہور اہلِ علم و ادب آسے۔ نظامت معروف صحافی اعجاز مدنی جدون سنڑ انجام دتے۔ سردار توقیر تے ڈاکٹر امتیاز احمد مقالے پڑھے۔ دونڑاں مقالہ نگاروں سنڑ پروفیسر رمضان شیرازی دی علمی، ادبی تے تخلیقی خدمات دا جائزہ کیدا تے انہاں دی تعریف کیتی۔

ڈاکٹر صاحبزادہ جواد الفیضی دے سفرنامے ''جھیل، سمندر اور سبزہ زار'' دی پذیرائی

صدارت ممتاز افسانہ نگار فرحین خالد کیتی، ڈاکٹر عامر سہیل خاص مزمان آسے نظامت فاطمہ عثمان سنڑ مچ چنگی طراں کیتی

ہزارہ (خبر نگار) راولپنڈی دی ادبی فضا بچ ڈاکٹر صاحبزادہ جواد الفیضی دے سفرنامے جھیل، سمندر اور سبزہ زار دی پذیرائی ہوئی۔ صدارت ممتاز افسانہ نگار فرحین خالد کیتی، ڈاکٹر عامر سہیل خاص مزمان آسے نظامت فاطمہ عثمان سنڑ مچ چنگی طراں کیتی۔ سید ماجد شاہ تیناصر چوہدری سنڑ مزماناں کو ہر کدے آئیو آخیا۔ اسداللہ، ڈاکٹر عبید بازغ، صفیہ شاہد، سمیرا ناز چوہدری تے ڈاکٹر مشتاق سحر سنڑ کتاب دے فکری، جمالیاتی تیا سلوب تے مقالے پیش کیتے۔ انہاں آخیا کہ ایہہ سفرنامہ صرف جغرافیائی احوال نہی بلکہ اس بچ داخلی احساسات تے تہذیبی مشاہدات بی ہن۔ سید ماجد شاہ، ڈاکٹر عامر سہیل اور فرحین خالد سنڑ بی کتاب تے گل کتھ کیتی ڈاکٹر صاحبزادہ جواد الفیضی سنڑ سفر دے تخلیقی تجربات بارے گل کیتی تے ساریاں دا شکریہ ادا کیتا۔

ہما
سیگنیچر
سیلون
صرف لیڈیز کیلئے
فیشل
ویکسنگ
تھریڈنگ
برائیڈل میک اپ
پارٹی میک اپ
کٹنگ
سکن کیئر
سکن پالش
176 گلی نمبر 15 گلبہار نمبر 2 پشاور شہر

Fayva
Ostrich COLLECTION
Shop # 423 Near Takhto Masjid Saddar Road Peshawar Cantt
00923469111981
احسان الٰہی جیولرز
آپکا گولڈ بغیر کٹنگ وزن کی نئی جیولری آرڈر پر تیار کرنے اور نئے اور پرانے زیورات کی خرید و فروخت بھی کی جاتی ہے
محمد مدثر احسان - عبدالمنعم احسان
274 ٹیپو سلطان روڈ گولڈ سنٹر صدر پشاور کینٹ
0333/0321-9111981 - 0330-5270262

پروفیسر ڈاکٹر
عدنان محمود گل
ایم بی بی ایس، ڈپ کارڈ
ایم ڈی (کارڈیالوجی)
ماہر امراضِ قلب
نشتر آباد روڈ بالمقابل الخدمت ہسپتال پشاور
091-2217260

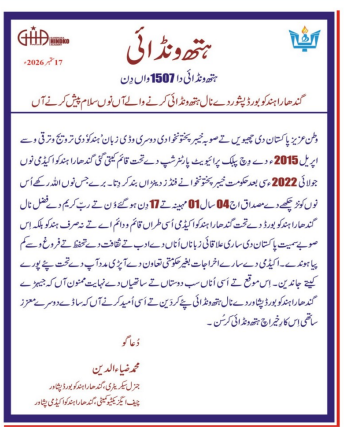
GHD Hindko
17 ستمبر 2026ء
ہتھ ونڈائی
ہتھ ونڈائی دا 1507 واں دِن
گندھارا ہندکو بورڈ پشور دے نال ہتھ ونڈائی کرنے والے آں نوں سلام پیش کرنے آں
وطن عزیز پاکستان دی چھیویں تے صوبہ خیبر پختونخوا دی دوسری وڈی زبان 'ہندکو' دی ترویج و ترقی وسے اپریل 2015ء دے وچ پبلک پرائیویٹ پارٹنرشپ دے تحت قائم کیتی گئی گندھارا ہندکو اکیڈمی نوں جولائی 2022ء سی بعد حکومت خیبر پختونخوا نے فنڈز دینڑاں بند کر دتا۔ برے جس نوں اللہ رکھے اُس نوں کونڑ چکھے دے مصداق اج 04 سال 01 مہینہ تے 17 دِن ہو گئے وُن تے ربّ کریم دے فضل نال گندھارا ہندکو بورڈ دے تحت گندھارا ہندکو اکیڈمی اُسی طراں قائم و دائم اے تے نہ صرف ہندکو بلکہ اِس صوبے سمیت پاکستان دی ساری علاقائی زباناں اُناں دے ادب تے ثقافت دے تحفظ تے فروغ وسے کم پیا ہوندے۔ اکیڈمی دے سارے اخراجات بغیر حکومتی تعاون دے آپڑی مدد آپ دے تحت پئے پورے کیتے جاندین۔ اِس موقع تے اُسی اُناں سب دوستاں تے ساتھیاں دے نہایت ممنون آں کہ جیہڑے گندھارا ہندکو بورڈ پشاور دے نال ہتھ ونڈائی پئے کردین تے اُسی اُمید کرنے آں کہ ساڈے دوسرے معزز ساتھی اِس کارِ خیر اچ ہتھ ونڈائی کرسُن۔
دُعا گو
محمد ضیاءالدین
جنرل سیکریٹری، گندھارا ہندکو بورڈ پشاور
چیف ایگزیکٹو کمیٹی، گندھارا ہندکو اکیڈمی پشاور

"Language that Surpasses Border"

Rukhsana Qambar

Pashto Nationalists claims that their language suffers due to promotion of English and Urdu. However, Shackle also shows that with regards to other less widely spoken regional languages, Pashto itself "has certainly gained ground at the expense of Pe(shawari Hindko) in recent years" (Ibid) In nearby Kohat, For example,

Pashto also seems to be spreading amongst long settled Pathan families whose first language was formerly Ko(hati Hindko). There are a fair number of Ko(hati Hindko)-speakers, some groups of which have Persian as a home language, but bilingualism with Pashto appears to be general" (486-7).

As is clear from the assertions of Professor Christopher Shackle of London's prestigious School of Oriental and African Studies (SOAS), few Pashto speakers, whether in Pakistan Afghanistan, have ever lived in entirely monolingual environment (Schiffman, Language Policy and Language Conflict in Afghanistan and its Neighbours, 64), This may also be true of the Hindkowan who are multilingual, who are used to permeability of their mother tongue, and who contribute to the rich hybridity of their languages and culture.

Syntax of Hindko Mysticism

Having established the hybridity and spread of Hindko and its native speakers or Hindkowan across linguistic and geographic borders, we may surpass the borders of its cultural reach and status. It is worthwhile to explore its syntax, i.e. arrangement of words and phrases to create well-formed sentences in a language.

The syntax of Hindko being hybrid, this paper submits that the hybridity of the language permits, and may even be based upon the universal idiom of mysticism.

Sufi mysticism is among the universal languages that surpass linguistic borders. Language, understood as a means of communication, spills over into non-verbal fields off to connect people. These fields include music, dance, art and symbols that have deep meaning and are not mere sign with superficial visual significance. It is humble submission is that when the syntax of a language is based upon a specific genre, in this case Sufi mysticism, the very ethos or intrinsic value of that language thrives or perishes - upon the same syntax.

Folk tales abound in the region and are infused with Sufism that spread the message of Islam among the local populations, in turn the local languages use the famous stories in their own idioms and successfully convey their message in the various mother tongues. For instance, the Hindko poet Abdul Ghafoor Malik appropriated the famous tale of Sohni-Mahiwal in his Sajre Phul. In this tale the prince Izzat Beg became a humble cowherd Mahiwal in order to search for his beloved Sohni. Sohni was the beautiful daughter of a potter in Gujrat and resided on the banks of the river Chenab, one of the major rivers of Punjab, land of the five rivers:

Kujh na Poucho mery kolon us snhnry diyan siftaan
Nurm zaban te mithtaan gallan
Sonhriyaan us diyaan khubiyaan

Don't ask about the qualities of the beautiful one Soft spoken, and sweet conversation
Beautiful are his manners

This fragment plays upon Sohni's name, which means beautiful. It also educates about proper conduct: soft-spoken, sweet topics of conversation, and altogether gentle behavior. In addition, the story educates by promoting morality among common folk. It shows that Mahiwal gave up his princely world to become a humble cowherd. For him, material wealth became meaningless in favor of a humble quest for spiritual enrichment. Mahiwal searched for his true love, for truth itself, which is beautiful, as represented by Sohni. His soul sought oneness with Beauty and therefore, the poet Abdul Ghafoor Malik repeatedly uses the term in the fragment quoted above.

The mystic moorings of Hindko are also borne out by the words of ones of its greatest poets, Saien Ahmed Ali Irani was a 19th early 20th century Hindko poet. The world renown poet and philosopher, Muhammad Iqbal recognized his talents and called him a true poet. Affectionately called simply Saien, his chosen pen name, or Saien Baba with respect, Saien Ahmed Ali has risen in stature to become an iconic figure. His words attracted many students, who carried on his style of composition.

However, he was also ridiculed for not condemning idol workshop and this is a hallmark of a mystic, which he himself recognized:

Kehndi ja'hnyaan naal makhlooq Saien Butparast ho ke musulmaan kiyoon ve

Saien, people say contemptuously
Being an idol worshipper, how come he's a Muslim?

Continued

گوشہ ادب

کتہ وری زبان دے محقق تے مترجم عبدالناصر منصور دی کتاب ''اَرَس وری'' منصۂ شہود تے آ چکی اے

کتہ وری زبان دے معروف محقق تے مترجم عبدالناصر منصور ہوٹراں دی ہِک مایہ ناز تحقیقی کاوش نہ صرف عنوان نال چھپ کے منصۂ شہود تے آ چکی اے۔ ''اَرَس وری'' کتاب اچ کتہ وری زبان دے مختلف شعراء دے کلام نوں اکٹھا کیتا گیا وے تے نال ای اُس دا انگریزی تے اُردو اچ ترجمہ بی پیش کیتا گیا۔ کتہ وری زبان چترال تے ڈیورنڈ لائن دے پہاڑی علاقے آں اچ بولی جاندی اے۔ ناصر منصور ہوٹراں نے اِس کتاب دِتے وَن تے کافی زبان اچ بہت کم کر چُکے وَن۔ برے اِناں دی ایہہ تحقیقی کاوش نہ صرف کتہ وری زبان بولنے والے آں وسے ہِک عظیم ادبی سرمایہ دے بلکہ لسانیات دے ماہرین وسے ہِک دستاویز اے۔ ناصر منصور ہوٹراں نے گندھارا ہندکو بورڈ تے گندھارا ہندکو اکیڈمی دے تحت کئی عالمی تے صوبائی کانفرنساں اچ آپڑے مقالے بی پیش کر چکے وَن تے اِناں دا تعلق چترال دی ہِک وادی شیخاندی سی پہلے بی کئی تحقیقی تے تخلیقی کارنامے سرانجام بمبوریت دے نال اے۔

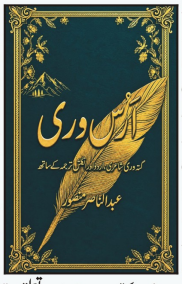

چائنہ ونڈو پشوراچ ایوا کے پی چیپٹر دے زیر اہتمام کثیر اللسانی مشاعرے دا انعقاد

چائنہ ونڈو پشوراچ ایوا کے پی چیپٹر دے زیر اہتمام کثیر اللسانی مشاعرے دا انعقاد کیتا گیا۔ صوبائی مشیر برائے اطلاعات ڈاکٹر محمد ارشاد نے تقریب دا افتتاح کیتا۔ جد کہ مشاعرے دے شرکا سی بی خطاب کیتا۔ مشاعرے دی مجلس صدارت اچ ناصر علی سید، ڈاکٹر اظہار اللہ اظہار، ڈاکٹر شیر زمان سیماب تے بشریٰ فرخ شامل ایَاں۔ جد کہ مہمانان خصوصی اچ مشتاق شباب، ڈاکٹر جہانزیب شعور تے کلثوم زیب ہوٹراں نے مشاعرے نوں رونق بخشی۔ نظامت دے فرائض ملک ارشد حسین نے سرانجام دِتے۔

تلاوت کلام پاک دی سعادت اختر محمود سیماب نے حاصل کیتی۔ ایوا کے پی چیپٹر دی صدر فائزہ شہزاد نے نعت پیش کیتی تے بانی ایوا ایم ایم علی دا پیغام پڑھ کے سُنڑایا۔ مشاعرے اچ جیہڑے شعرا نے کلام پڑھے اُناں اچ مشتاق شباب، ناصر علی سید، بشریٰ فرخ، ڈاکٹر اعجاز خٹک، اظہار اللہ اظہار، کلثوم زیب، ڈاکٹر شاہدہ سردار، جہانزیب شعور، اسحاق ورگ، اختر محمود سیماب، نرجس زیدی، ڈاکٹر روشن کلیم، رباب ماہی، ڈاکٹر خادم ابراہیم، روبینہ معین، سیدہ زرتاج بخاری، ملک ارشد حسین تے غزالہ غزل شامل ایَاں۔

مشتاق شباب دے شعری مجموعے ''گلاب موسم گلاب چہرے'' دی تقریب رونمائی

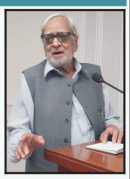

جناب مشتاق شباب دے شعری مجموعے ''گلاب موسم گلاب چہرے'' دی تقریب رونمائی حق بابا آڈیٹوریم عبادت ہسپتال پشوراچ منعقد ہوئی۔ عالمی شہرت یافتہ سائیکاٹرسٹ، شاعر تے دانشور پروفیسر ڈاکٹر خالد مفتی نے اِس تقریب دی صدارت کیتی۔ بین الاقوامی شہرت دے حامل شاعر تے قلمکار پروفیسر ناصر علی سید نے نظامت کیتی۔ تقریب اچ کثیر تعداد اچ اہل قلم حضرات نے شرکت کیتی۔ احمد ندیم اعوان، پروفیسر ڈاکٹر ضیغم حسن، ڈاکٹر خادم ابراہیم، خالد سہیل ملک، ڈاکٹر نوریحکیم جیلانی تے محترمہ اسما طاہر سمیت نامور شخصیات نے کتاب تے صاحب کتاب دے حوالے نال سیر حاصل گفتگو کیتی۔ محترمہ نصرت نسیم تے انجینئر عتیق الرحمٰن، بہ وجوہ شرکت نئیں کر سکے، اُناں دے پیغامات

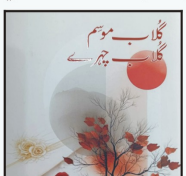

قائدِ ملت شہید لیاقت علی خان دی 75ویں برسی دے موقع تے تقریب دا انعقاد

اکادمی ادبیات پاکستان دے زیرِ اہتمام قائدِ ملت شہید لیاقت علی خان دی 75 ویں برسی دے موقع تے خراجِ عقیدت قائدِ ملت لیاقت علی خان دے عنوان نال شیخ ایاز کانفرنس ہال، اکادمی ادبیات پاکستان، اسلام آباد اچ ہِک تقریب منعقد ہوئی۔ تقریب دی صدارت معروف شاعر و ادیب افتخار عارف نے کیتی، جد کہ وفاقی وزیر برائے قومی ورثہ و ثقافت اورنگزیب خان گچھی مہمانِ خصوصی اَے۔ پروفیسر جلیل عالی تے وفاقی سیکرٹری قومی ورثہ و ثقافت ڈویژن اسد رحمان گیلانی مہمانانِ اعزاز اَے۔ تقریب اچ معروف ادیباں، شاعراں، دانشوراں تے اہلِ قلم نے بڑی تعداد اچ شرکت کیتی۔ تقریب دا آغاز تلاوت کلام پاک سی ہویا۔ کنٹری ڈائریکٹر، امریکن انسٹی ٹیوٹ آف پاکستان اسٹڈیز /سابق وائس چانسلر ڈاکٹر عالیہ سہیل تے معروف صحافی و دانشور جبار مرزا نے تقریب اچ کلیدی خطبات پیش کیتے۔ وفاقی وزیر اورنگزیب خان گچھی، ڈاکٹر عالیہ سہیل، جبار مرزا، پروفیسر جلیل عالی سمیت صدر مجلس افتخار عارف ہوٹراں نے قائدِ ملت لیاقت علی خان دی سیاسی جدوجہد تے قومی خدمات تے روشنی پائی۔ تقریب دے اختتام تے قائدِ ملت شہید لیاقت علی خان دے ایصالِ ثواب تے بلندیِ درجات وسے دُعا بی کیتی گئی۔

ہندکو، اُردو تے پشتو، زبان دے ممتاز شاعر محمد جان عاطف مرحوم دی یاد اچ ہِک تعزیتی اجلاس

اباسین ادبی ٹولنہ کوہاٹ دے زیرِ اہتمام پشتو زبان دے معروف شاعر رحمت شاہ رحمت دی صدارت اچ 27 اگست نوں انتقال کرنے والے ہندکو، اُردو تے پشتو، زبان دے ممتاز شاعر، کمپیئر، نثر نگار، کالم نگار، نعت خواں تے کوہاٹ آرٹس کونسل دے جنرل سیکرٹری محمد جان عاطف مرحوم دی یاد اچ ہِک تعزیتی اجلاس مدینہ پبلک سکول وکاج، بہاولنگر، کوہاٹ اچ منعقد ہویا۔ جس اچ کوہاٹ دے شعراء و ادباء نے محمد جان عاطف مرحوم دے لواحقین نے شرکت کیتی۔ تقریب دی نظامت دے فرائض سید معصوم شاہ معصوم تے فیروز خان صادق نے سرانجام دِتے۔ جد کہ محمد جان عاطف مرحوم کے فرزند ارجمند عدنان عاطف نے تلاوتِ کلام پاک نال محفل دا باقاعدہ آغاز کیتا۔ سابق ایم پی اے و مشیر وزیر سید قلب حسن مہمانِ خصوصی اَے۔ جد کہ اباسین ادبی ٹولنہ کوہاٹ دے ڈپٹی چیئرمین پروفیسر ظفر اللہ وزیر تے نگرانِ اعلیٰ جناب خاموش خٹک بطور میزبان اسٹیج تے موجود اَے۔ محمد جان عاطف مرحوم دے پراء تے معروف نعت خواں شفیق انجم بطور اعزازی مہمان اسٹیج تے موجود اَے۔ اِس موقع تے عبدالحلیم لگھیمی نے حال اچ فوت ہوئے والے شعراء و ادبا جناں اچ محمد جان عاطف، خاموش خٹک دی والدہ ماجدہ، درویش اور کزئی دی ہمشیرہ، عصمت سورانی دی زوجہ، ماسٹر شفیع اللہ دے پراء، انیس صحرائی دی اہلیہ، ممتاز شاعر طاہر بخاری تے مہر محمد مہر شامل اَے وسے خصوصی دعا کیتی۔ اس موقع تے رحیم خان مجروح نے مقالہ پیش کیتا جد کہ فضل محمود بخش نے تنظیم دی کاوشاں نوں سراہیا۔ اِس دے علاوہ خاموش خٹک، سید معصوم شاہ معصوم، حامد گل حامد، ارشد نعیم قریشی، نعیم کوہاٹی، اعظم چاچا، پروفیسر ظفر اللہ وزیر اور شفیق انجم نے شاندار الفاظ اچ محمد جان عاطف مرحوم دی ادبی خدمات نوں خراجِ تحسین پیش کیتا جد کہ سید ظفر شاہ ظفر، پروفیسر فضل الرحیم فاضل، عبدالرف تور چھپری تے رحمت راہی نے محمد جان عاطف مرحوم نوں منظوم خراجِ عقیدت پیش کیتیا۔

سوہنڑی مٹی دا سوہنڑاں سپوت۔ سید عاقل شاہ

ہر شہر یا ملک اچ بعض شخصیات یا خانوادے ایسے ہوندے وُن کہ جناں دے وجود دا حوالہ نہ صرف آپڑی قوم تے ملک وسے ہِک مانڑ تے افتخار دا باعث ہوندے بلکہ دوسرے ملکاں تے شہراں اچ بی اُناں دی خدمات تے کردار نوں مثالاں دے وِچ یاد رکھا جاندے۔ ساڈے پشور اچ کئی ایسی شخصیات تے خانوادے موجود اُن کہ جناں تے نہ صرف وطن عزیز پاکستان نوں فخر اے بلکہ پاکستان دے علاوہ دوسرے ملکاں تے شہراں اچ بی اُناں نوں قدر تے تحسین دی نظر نال دیکھا جاندے یعنی غازی عبدالرحمان پشاوری، پطرس بخاری تے دلیپ کمار سمیت کئی ایسے نام اُن کہ جناں تے دُنیا فخر کردی اے تے اِناں دے وِچ ای ساڈے پشور دے ہِک انتہائی معزز تے سادات کہرانے دے چشم و چراغ سید ایوب شاہ ہونڑاں بی شامل اُن کہ جناں نوں ہر خاص و عام لالا ایوب دے ناں نال پہچانڑدا وے۔ لالا ایوب ہونڑاں دی شخصیت اتنی ہمہ جہت اَئی کہ اوہ بیک وقت ہِک کھلاڑی، ہِک ایمپائر، ہِک کوچ، ہِک منتظم، ہِک سیاست دان تے ہِک سماجی کارکن اَئے۔ اِناں نوں ایہہ اعزاز بی حاصل اے کہ ایہہ خدائی خدمتگار تحریک دے بانی آراکین اچ شامل اَئے۔ اِناں نے کئی ملکاں دے وِچ جا کے کھیڈاں دے شعبہ بالخصوص ہاکی دی کھیڈ اچ آپڑے شہر دا نام روشن کیتا تے بین الاقوامی سطح تے آپڑے فن دا لوہا منوایا۔ دُنیا جانڑدی اے کہ جس ویلے اِناں نے جرمنی دی ٹیم دی کوچنگ کیتی تا جرمن عالمی چیمپئن بنڑ گئیا۔ اِسی طراں اِناں دے فرزند ارجمند سید عاقل شاہ ہونڑاں نے بی آپڑی خاندانی روایات نوں اگے ودھایا تے آپڑے ملک، شہر تے عوام دی پوری خلوص نال خدمت کیتی۔ ہر فورم تے ہر سٹیج تے ہمیشہ آپڑے شہر دی گہل کیتی پشوریاں دی گہل کیتی یعنی جس ویلے پشور اچ گندھارا ہندکو بورڈ دے تحت منعقد ہونڑے والی دوسری عالمی ہندکو کانفرنس (2012ء) تے فیر تیسری عالمی ہندکو کانفرنس (2015ء) دے موقع تے اِناں نے بڑے فخر نال ایہہ کئیا کہ منوں آپڑے پشوری ہونڑے تے فخر اے، آپڑی زبان تے فخر اے، آپڑی مٹی تے فخر اے تے نال ای نال اِناں نے ایہہ بی کئیا کہ ساڈا شہر تہذیباں تے روایات دا امین شہر اے سانے سب نوں سینے دے نال لگایا وے سب دا ہتھ ونڈایا وے تے ہمیشہ امن دا پیغام دِتا وے بلکہ کئیا کہ میری ساری زندگی دا ایہہ مشاہدہ رِیا وے کہ پشوری امن پسند قوم اے۔ سید عاقل شاہ ہونڑاں نوں ایہہ اعزاز بی حاصل رِیا وے کہ جس ویلے کیبنٹ دی میٹنگ اچ پشتو زبان نوں نصاب اچ شامل کرنے دی منظوری پئی دِتی جاندی اَئی تا اُس موقع تے سید عاقل شاہ ہونڑاں نے کئیا کہ ساڈے صوبے پشتو دے علاوہ بی زباناں بولی جاندیان تے زبان سب دی سانجھیاں وُن لہٰذا اِتھے پشتو زبان دی بجائے مادری زبان اچ تعلیم حاصل کرنے دی منظوری دِتی جاوے تے فیر اِسی طراں ہویا یعنی اج پاکستان اچ بالعموم تے ساڈے صوبے اچ بالخصوص جتھے جتھے بی مادری زباناں اچ تعلیم پئی دِتی جاندی اے اِس دا سہرہ سید عاقل شاہ ہونڑاں دے سر سج دا وے۔ اگر ایہہ کئیا جاوے کہ سید عاقل شاہ ہونڑاں پشور دے اوہ سپوت اُن کہ جناں تے نہ صرف اہلیان پشور بلکہ پورے پاکستان نوں فخر اے تے بے جا نہ ہوسی۔

گندھارا توں کیہہ مراد اے؟۔ (چوتھی قسط)

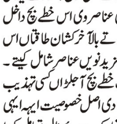

اشعر نشر
سعید اشعر
hindkowanweekly@gmail.com

گندھارا دی کہانڑی کشان دور تا مک نینھ جلدی۔ کشان سلطنت دے زوال توں بعد اس خطے دی سیاسی صورتِ حال کئی وار تبدیل ہوئی۔ مختلف مقامی تے بیرونی طاقتاں اتھا آئیاں، اقتدار بدلدا ریہا، مذہبی صورتِ حال وی تبدیل ہوندی گیہی، مگر گندھارا دا ناں تاریخی حافظے توں ہک دم غیب نینھ ہویا۔ ایہہ گل اس آسطے اہم اے کہ کسی خطے دی سیاسی حکومت دا خاتمہ تے اس خطے دے ناں دا تاریخی استعمال ختم ہو جلڑاں، دوئے ہک ای گل نینھ۔ گندھارا دی سیاسی حیثیت مختلف دوراں بچ بدلتی رہی۔ لیکن اس دی جغرافیائی شناخت بعد دیاں زمانیاں بچ وی ملدی اے۔ اتھا تک کہ یاہرویں صدی عیسوی دے مسلمان عالم ابو ریحان البیرونی کول وی اس ناں دی بازگشت ملدی اے۔ البیرونی ہندوستان دے جغرافیے تے مختلف علاقیاں دا ذکر کردیاں ہوئیاں گندھارا/ کندھارا دا ناں استعمال کیتا۔ اس توں معلوم ہوندے کہ تقریباً ہک ہزار سال بعد وی ایہہ قدیم ناں تاریخی تے جغرافیائی حافظے بچ موجود ایہا۔ یعنی کدے اساں صرف گندھارا دی سلطنت تلاش کرساں تے اساں آں مختلف دوراں بچ مختلف ریاستاں نظر آسن۔ لیکن کدے اساں گندھارا آں ہک تاریخی جغرافیائی شناخت دے طور تا دیخاں تے اس دی زندگی کدھرے زیادہ لمی دخائی دیندی اے۔ اسی آسطے گندھارا جوگے کسی ہک اختتامی سال دا تعین کرڑاں مشکل اے۔ اس ناں دیاں جڑاں قدیم ویدی دور تک جلدیاں نیں۔ چھینویں صدی قبل مسیح تک ایہہ ہک واضح سیاسی خطے دے طور تا اساں دے سامڑیں آندے۔ کشان دور بچ اس دی تہذیبی شناخت اپڑیں عروج تا پہنچدی اے تے اس توں کئی صدیاں بعد وی البیرونی جیہے عالم کول اس ناں دا وجود اساں آں ملدے۔ اس پورے سفر بچ ہک چیز مستقل نینھ رہی۔ گندھارا دیاں سیاسی حداں۔ تے ہک چیز نسبتاً زیادہ دیرپا رہی۔ گندھارا دا ناں تے اس نال وابستہ تاریخی جغرافیہ۔۔۔ اتھا اس سوال دا پیدا ہونڑاں فطری امر اے۔ اس خطے بچ اجہی کیہڑی تاریخی تے تہذیبی صورتِ حال پیدا ہوئی جس اس آں گندھارا تہذیب بنڑا چھڑیا؟ اس دا جواب صرف ایہہ نینھ کہ اتھا یونانی، ایرانی تے ہندوستانی اثرات جمع ہو گیہے۔ بلکہ ایہہ دیخڑاں ہوسی کہ ایہہ مختلف اثرات ہک نویں تہذیبی صورت بچ کنجو ڈھلے۔ دوئیاں لفظاں بچ تحقیقی طور تا اس آں انجو بیان کرڑاں زیادہ درست ہوسی۔ گندھارا تہذیب کنجو وجود بچ آئی؟ گندھارا دا جغرافیہ اس آں منڈ ای توں مختلف دنیاواں دے بچکار رابطے دا مقام بنڑاندا ایہا۔ مغرب تے شمال مغرب توں ایرانی تے وسطی ایشیائی اثرات آندے ایہے، جنوب تے مشرق توں ہندوستانی تہذیبی روایتاں، جبکہ سکندر تے اس توں بعد دے یونانی دوراں دے ذریعے ہیلینیستی عناصر وی اس خطے بچ داخل ہوئے۔ بعد بچ ساکا، پارتھی تے بالآخر کشان طاقتاں اس تاریخی کہلڑیں ملڑیں بچ مزید نویں عناصر شامل کیتے۔ لیکن محض مختلف قوماں دا ہک خطے بچ آ جلڑاں کسی تہذیب آں جنم نینھ دیندا۔ گندھارا دی اصل خصوصیت ایہہ ایہی کہ انہاں مختلف اثرات اتھا ہک دوئے نال تعامل کیتا تے مقامی روایتاں دے اندر جذب ہو کے نویاں ثقافتی صورتاں پیدا کیتیاں۔ اس عمل دا سب توں نمایاں اظہار بدھ مت بچ ہویا۔ کشان دور، خصوصاً پہلی توں تری صدی عیسوی دے بچکار، گندھارا بدھ مت دا ہک بڑا مرکز بنڑ گیہا۔ خانقاواں، اسٹوپے، مجسمے تے مذہبی مراکز بڑی تعداد بچ وجود بچ آئے تے بدھ مت دی تعلیمات نال فن تے معماری وی ترقی کیتی۔ اتھا ای گندھارا دی سب توں منفرد فنی شناخت سامڑیں آندی اے۔ بدھ تے بودھی ستواواں دیاں شبیہاں ہندوستانی مذہبی روایت دا حصہ ایہیاں۔ لیکن انہاں دے جسمانی خدوخال، لباس دیاں تہواں، بالاں دے انداز، چہرے دی ساخت تے مجسمہ سازی دیاں بعض تکنیکاں بچ ہیلینیستی تے رومی دنیا دے اثرات وی دخائی دیندے نیں۔ ایرانی تے وسطی ایشیائی عناصر وی اس فن بچ شامل ہوئے۔ ایہنیاں ہک ایہجا فن وجود بچ آیا جس آں اج اساں گندھارا فن دے ناں توں پچھانڑدے آں۔ تجارت وی اس عمل آں بہوں تقویت دتی۔ گندھارا ایہجے راستیاں تا واقع ایہا جیہڑا ہندوستان آں وسطی ایشیا، ایرانی دنیا تے مزید مغرب نال ملاندے ایہے۔ تاجراں، مسافراں، راہباں تے فن کاراں دی آمدورفت خیالات تے فنی اسالیب دے تبادلے آں تہر کھا کیتا۔ کشان دور بچ ایہہ رابطے مزید وسیع ہوئے۔ اس آسطے گندھارا تہذیب آں کسی ہک قوم دی پیداوار یا محض یونانی فن دی ہندوستانی شکل آخڑاں درست نینھ ہونڑاں۔ نویں تحقیق بچ گندھارا فن دے ماخذ دے بارے بچ مختلف آرا رہیاں نیں۔ لیکن اس گل تا زور دتا جلدے کہ اس بچ مقامی ہندوستانی بنیاد نال ہیلینیستی، باختری، ایرانی تے رومی اثرات مختلف درجیاں بچ شامل ہوئے تے بدھ مت انہاں عناصر آں ہک مشترک مذہبی و فنی اظہار بچ جوڑڑاں بچ اہم کردار ادا کیتا۔ چنانچہ گندھارا تہذیب دی اصل خصوصیت اختلاط توں زیادہ تخلیقی امتزاج ایہی۔ مختلف دنیاواں دے اثرات اتھا صرف جمع نینھ ہوئے بلکہ ہک نویں شناخت بچ ڈھل گیہے۔ ایہہ ای وجہ اے کہ گندھارا دا فن نہ مکمل طور تا یونانی اے، نہ صرف ایرانی، نہ محض ہندوستانی۔ اوہ انہاں تاریخی رابطیاں توں پیدا ہونڑاں آلی اپڑی ہک الگ شناخت رکھدا اے۔ گندھارا دے تہذیبی امتزاج آں سمجھڑاں آسطے ہونڑ اساں آں اس مذہب دی طرف آنڑاں ہوسی جس اس خطے دی شناخت تا گہرا اثر ڈالیا یعنی بدھ مت۔ بدھ مت گندھارا بچ غالباً تری صدی قبل مسیح تک پہنچ چکیا ایہا۔ تاہم اس دے آثار دوئی صدی قبل مسیح توں نمایاں ہونڑاں شروع ہوندے نیں۔ پہلی صدی عیسوی تک مقامی سرپرستی بچ اس مذہب آں خاص فروغ ملڑاں لگیا۔ گندھارا بچ بدھ مت محض ہک عقیدے دے طور تا موجود نینھ ریہا بلکہ اس نال خانقاواں، اسٹوپے، زیارت گاہواں تے مذہبی فنون دا ہک وسیع نظام وجود بچ آیا۔ اتھا اسٹوپہ آں مرکزی حیثیت حاصل ایہی۔ اسٹوپے بچ بدھ نال منسوب مقدس آثار محفوظ کیتے جلدے ایہے تے اس دے گرد مذہبی سرگرمیاں انجام پاندیاں ایہیاں۔ خانقاہ تے مقدس احاطہ ہک دوئے نال منسلک ہوندے گیہے تے عقیدت منداں دیاں نذرانیاں تے سرپرستی نال انہاں مراکزاں بچ مجسمے، نقش و نگار تے دوئی فنی اشیا پیدا ہونڑاں لگیاں۔ انجو مذہب فن آں محض آرائش نینھ بلکہ عبادت تے عقیدت دے اظہار دا ذریعہ بنڑا دتا۔ لیکن گندھارا بچ بدھ مت دا فروغ صرف مذہبی سرگرمیاں تک محدود نینھ ایہا۔ ایہہ خطہ پہلے ای بین الاقوامی تجارتی راستیاں تا واقع ایہا۔ ہندوستان توں آنڑاں آلے رستے افغانستان تے وسطی ایشیا دی طرف جلدے ایہے۔ جبکہ انہاں ای راستیاں دا وسیع سلسلہ اگے چین تے مغرب دی سمت نال وی جڑدا ایہا۔ تجارتی قافلیاں نال صرف مال نینھ ٹردا ایہا۔ لوک، زباناں، خیالات، مذہبی تصورات تے فنی اسالیب وی سفر کردے ایہے۔ (جاری اے)

ہزارہ یونیورسٹی دی عالمی کانفرنس

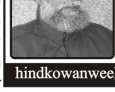

اختر شماریاں
محمد اختر نعیم
hindkowanweekly@gmail.com

ہزارہ یونیورسٹی مانسہرہ بچ دو دیہاڑیاں دی عالمی کانفرنس ہوئی۔ مچ زیات خوشی ہوئی کہ اس درس گاہ بچ ادب دے حوالے نال بی کم ہوندے۔ وائس چانسلر پروفیسر ڈاکٹر اکرام اللہ خان سنڑ اس کانفرنس دے شروع بچ جہڑی گل کیتی مکو اس متاثر کیتے۔ انہاں آخیا کہ ادب تے شاعری نوں مقامی ثقافت تیمعاشرتی مسائل دی ترجمانی دا ذریعہ بڑایا جلے۔ ایہہ او گل اے کہ جہڑی گندھارا ہندکو بورڈ بچ نمایاں اے۔ ہزارہ یونیورسٹی مانسہرہ دیوائس چانسلر پروفیسر ڈاکٹر اکرام خان سنڑ آخیا کہ ادب تیشاعری کو مقامی ثقافت، معاشرتی مسائل تے عوامی احساسات دی ترجمانی دا ذریعہ بڑانڑاں چاہیے دے تے اس حوالے نال اوہ آپڑیں فیکلٹی دی حوصلہ افزائی کرسن کہ اوہ آپڑیں شاعری اور ادبی تخلیقات بچ مقامی مسائل نوں اجاگر کرن تیابہے موضوعات نوں جاہ دیون جہڑی کہ مقامی ثقافت تے معاشرتی اقدار نال مطابقت رکھدے ہوون۔ ایہہ عالمی کانفرنس انگریزی ڈیپارٹمنٹ دے زیر اہتمام ہوئی۔ وائس چانسلر آخیا کہ انگریزی ادب تیغیر ملکی مصنفین دے اثرات نمایاں ہن تاہم مقامی ثقافت، معاشرتی حقائق اور انسانی تجربات کو ادبی تخلیقات دا حصہ بڑانا بی مچ اہم اے۔ علمی کانفرنسوں دے انعقاد دا مقصد صرف اجتماع یا میل جول تک محدود نہی ہونڑاں چاہی دا بلکہ اسے دے ذریعے درپیش مسائل دا جائزہ تے انہاں دے حل تلاش کرنا تے بامعنی علمی و فکری مکالمے نوں فروغ دینڑاں دی کوشش ہونڑی چاہی دے۔ انہاں مزید آخیا کہ ادب تے مشاعرے صرف تفریح دا ذریعہ نہی بلکہ انہاں بچ انسانی جذبات دی ترجمانی، ذہنی دبا بچ کمی تے نفسیاتی سکون فراہم کرنا دی صلاحیت بی موجود اے اس اعتبار نال ادب تیشاعری انسانی نفسیات تیجذباتی صحت تیمثبت اثرات مرتب کردے ہن۔ انگریزی ڈیپارٹمنٹ دے ہیڈ تے کانفرنس دے چیف آرگنائزر ڈاکٹر غنی الرحمٰن سنڑ شرکا نوں خیر نال آئیو آخیا تیہور گل بی کیتی کہ بین الاقوامی کانفرنس دا مقصد زبان و ادب دے ذریعے مختلف ثقافتاں، معاشرے تے افکار دے بچکار روابط نوں فروغ دینڑاں تے علمی و ادبی مکالمے دے نویں امکانات ڈھونڈنا بی اے۔ انہاں سنڑ امید ظاہر کیتی کہ کانفرنس بچ آئے دے ماہرین لسانیات، ادبی شخصیات، اساتذہ تے محققین دے شامل ہونڑاں نال ایہہ کانفرنس بامعنی علمی تبادلے تحقیق دے نویں راہ کھولنا بچ معاون ثابت ہوسی۔ دو روزہ کانفرنس بچ یونیورسٹی دے ڈین فیکلٹی آف آرٹس اینڈ ہیومنٹیز تے تعلیمی شعبیاں دے سربراہان سمیت پاکستان پہر توں آئے ہوئے ماہرین تعلیم ولسانیات، پروفیسرز، استاد تیطلبا و طالبات دی شرکت ہوئی۔ گندھارا ہندکو بورڈ دی طرفوں اس کانفرنس دے انعقاد تے منتظمین نوں مبارکباد دتی گئی اے تے امید ظاہر کیتی جلدی اے کہ یونیورسٹی بچ ایہہ سلسلہ جاری رہسی۔ گندھارا ہندکو بورڈ دی مانسہرہ شاخ بی آپڑیں بساط دے مطابق تعاون کرسی۔ میں شکر گذار آں پبلک ریلیشن افسر شاہد ربانی صیب دا کہ انہاں سنڑ اس کالم دی تیاری بچ مڑے نال ہتھ بنڈائی کیتی۔

چترالی مصنوعات دی نمائش

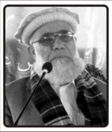

داد بیداد
ڈاکٹر عنایت اللہ فیضی
drfaizibalim@gmail.com

مقتدرہ فروغ تجارت نوں دفتری زبان اُچ ٹریڈ ڈویلپمنٹ اتھارٹی آف پاکستان (ٹی ڈی اے پی) لکھا جاندا وے۔ مقامی مصنوعات تے دستکاریاں دی نمائش نوں ایکسپو دا نام دتا جاندا وے۔ چترال اُچ مقامی صنعت و حرفت تے دستکاریاں دی تیسری نمائش دے موقعے تے ٹریڈ ڈویلپمنٹ اتھارٹی آف پاکستان خیبر پختونخوا دے ڈائریکٹر جنرل نعمان بشیر تے چترال چیمبر آف کامرس اینڈ انڈسٹری دے صدر انجینئر فہد اعظم نے اس عزم دا اظہار کیتا وے کہ چترالی دستکاریاں تے ہنر منداں نوں آنڑیں والے دور اُچ ملک دے وڈے شہراں دے اندر ہونڑیں ولی نمائشاں اچ آپڑی مصنوعات نوں متعارف کرانڑیں دے وسیع موقعے دتے جاسُن تے چترالی مصنوعات دی انفرادیت نوں اُجاگر کیتا جاسی۔ چترال اُچ آپڑی نوعیت دی اے تیسری نمائش ائی اس سی پہلے ٹریڈ ڈویلپمنٹ اتھارٹی آف پاکستان نے 2024 تے 2025 اچ چترال چیمبر آف کامرس اینڈ انڈسٹری دے اشتراک تے تعاون نال دو کامیاب نمائشاں دا اہتمام کیتا ایا۔ نمائش وسے دریائے چترال دے کنارے مقامی ہوٹل دے وسیع و عریض صحن اُچ چنار دے دیو ہیکل درختاں دے حسین نظاریاں دے وچ شامیانے آں دے تلے 70 سٹال لگائے گئے ائے 59 سٹالاں اچ مقامی دستکاریاں نمائش اُچ رکھی گئی ائیاں۔ گیارہ سٹال انواع و اقسام دے مقامی تے ملکی ماکولات تے مشروبات وبیچڑیں والے آں دے ائے۔ ہوٹل دے ہال نوں گفت و شنید وسے مزین کیتا گیا ایا۔ چترال سکاؤٹس دے کمانڈنٹ کرنل ارسلان عبدالحمید نے نمائش دا افتتاح کیتا ٹریڈ ڈویلپمنٹ اتھارٹی آف پاکستان خیبر پختونخوا دے ڈائریکٹر جنرل نعمان بشیر نے خطبہ استقبالیہ اچ چترالی مصنوعات دی تیسری نمائش دے اغراض و مقاصد بیان کردے وُن۔ چترال دے دستکاراں تے ہنر منداں نوں خراج تحسین پیش کردے ہوئے کہیا کہ چترال اُچ پہلی وار نمائش ہوئی تے دور دراز علاقیاں سی دستکاراں تے ہنر منداں نے آپڑی مصنوعات دے سٹال لگائے اناں دا ہنر ویکھ کے سانوں بے حد خوشی ہوئی اس وسے ہنر منداں نوں موقعے دینڑیں وسے ساہنے نمائشاں دا اے سلسلہ اگے ودھایا تے اس دے حیرت انگیز نتائج برآمد ہوئے چترال چیمبر آف کامرس اینڈ انڈسٹری دے صدر انجینئر فہد اعظم نے چترال اُچ صنعت و حرفت تے تجارت نوں فروغ دینڑیں وسے نعمان بشیر تے اناں دی ٹیم دا شکریہ ادا کیتا۔ اُناں نے کہیا کہ چترال اُچ ٹیلنٹ موجود اے، تخلیقی صلاحیت اے، بڑے وسائل میسر نینگے اس وجہ نال ٹیلنٹ منظر عام تے نی آندا چترال چیمبر آف کامرس اینڈ انڈسٹری دے تعاون نال چترال دے دستکاراں تے ہنر منداں نوں ملکی سطح تے تے بیرون ملک بی متعارف کرانڑیں دے مواقع تلاش کرسی۔ جس طراں چترال دی اونی پٹی چترال چغہ تے چترال پکول نے مارکیٹ اُچ آپڑی جگہ بنڑائی اے۔ سینگاں نال بنڑی وہئی انگوٹھیاں دی مانگ ودھ دی جاندی اے۔ اسراں ساڈے ہنر منداں دی دوسری مصنوعات بی جگہ بنڑاں سُن۔ تریمتاں دی دستکاریاں نوں متعارف کرایا جاسی۔ کالاش دستکاراں نوں متعارف کرایا جاسی۔ اتھے لکڑی دا باریک کم ہوندا وے، آلات موسیقی بنڑدین، ریشمی تاراں نال سلائی کڑھائی دا نازک کم ہوندا وے۔ اتھے تریمتاں دی مصوری تے خوش خطی دے شہ پارے دیکھڑیں نوں مل دین اجئی سینکڑاں مصنوعات اُن جناں وسے مارکیٹ دی ضرورت اے۔ تواڈے تعاون نال ملکی تے بین الاقوامی سطح تے چترال دے ہنر منداں دی حوصلہ افزائی ہوسی۔ مہمان خصوصی نے تجارت دے فروغ تے مقامی دستکاراں دی حوصلہ افزائی وسے چترال چیمبر آف کامرس تے (ٹی ڈی اے پی) دی سرگرمیاں نوں سراہیا دوروزہ نمائش اُچ دستکاراں تے ہنر منداں نے دو ملین روپے کمائے تے آن لائن کاروبار دے سینکڑوں آرڈر حاصل کیتے، وولن ویز، سی سی ڈی، نارتھ ٹریڈرز، شاہ ٹریڈرز، دوبئ کیفے، ٹیکنیکل تے ووکیشنل ٹریننگ کالج سمیت کئی سٹالاں تے پورا دن لوکاں دا رش رہیا۔

اے آئی دی دنیا تے ساڈی علاقائی زباناں

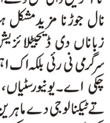

دل دی آواز
محمد نعمان قیوم
nomanqayum85@gmail.com

کدی زبان صرف اظہار خیال تے اک دوسرے تک اپڑی گہل پہنچانڑیں دا ذریعہ اَئی۔ وت اس نے کتاباں، اخبارات، ریڈیو تے ٹیلی ویژن دے ذریعے اپڑی دنیا وسیع کیتی۔ اج زبان اک ایجئے نویں عہد اچ داخل ہوندی پئی اے جتھے مصنوعی ذہانت نہ صرف اس نوں مجھڑیں تے استعمال کرنے دی صلاحیت رکھدی اے بلکہ اس نُوں محفوظ رکھڑیں، نویں نسل تک پہنچانڑیں تے دنیا پہر اچ متعارف کرانڑیں دے نویں امکانات بی پیدا کر دی پئی اے۔ اج اے سوچڑاں ضروری نی رہیا کہ کیہڑی زبان کتنے لوگ بولدے وُن بلکہ اے گہل ضروری اے کہ کیہڑی زبان کمپیوٹر سمجھ سکدا اے۔ کس زبان اچ ڈیجیٹل مواد موجود اے تے کس زبان اچ مصنوعی ذہانت نال گہل کتھ ممکن اے۔ ایوئی اوہ مقام اے جتھے پاکستان دی علاقائی زباناں دے مستقبل دا اک اہم سوال سامڑے آندا وے ”کیہہ زباناں اے آئی دے دور اچ اپڑی جگہ بنڑا سک سُن؟“ پاکستان زباناں دے اعتبار نال اک زرخیز ملک اے، پنجابی، سندھی، ہندکو، پشتو، بلوچی، سرائیکی، براہوی، شینا، بلتی تے دیگر زباناں لکھاں لوکاں دے روزمرہ اظہار دا ذریعہ وُن۔ اناں زباناں اچ صدیاں دی تاریخ، شاعری، ادب تے انسانی تجربات محفوظ اُن۔ بَرے ڈیجیٹل دنیا اچ کسی زبان دی اہمیت صرف اس دے بولنے والیاں دی تعداد نال نینگی بلکہ اس دے دستیاب ڈیجیٹل مواد نال بی ہوندی اے۔ اِتھو سی ساڈے وسے اصل چیلنج شروع ہوندا وے۔ دنیا دی وڈی زباناں دا وسیع ڈیجیٹل ذخیرہ موجود اے، کتاباں، اخبارات، تحقیقی مقالے، ویب سائٹس، لغات تے دیگر مواد وڈی مقدار اچ آن لائن دستیاب اے۔ مصنوعی ذہانت اس ڈیٹا دے وڈے ذخیرے سی ہی زباناں دے الفاظ، جملیاں، اندازِ بیاں تے مختلف حوالیاں نُوں مجھڑیں دی صلاحیت حاصل کردی اے۔ اس دے مقابلے اچ پاکستان دی کئی علاقائی زباناں دا وڈا علمی و ادبی سرمایہ ہونڑ بی کتاباں، رسالیاں تے ذاتی ذخائر تک محدود اے۔ ہندکو اس دی اک نمایاں مثال اے۔ ہندکو اچ اک وسیع ادبی تے تحقیقی سرمایہ موجود اے، پرانڑی کتاباں، رسالے، شاعری، نثر، لغات، محارے تے مختلف ادوار دا ادبی مواد اس زبان دی شناخت دا حصہ وے۔ گندھارا ہندکو بورڈ سمیت مختلف اداریاں نے سالاں سی اس علمی سرمائے نُوں محفوظ کرنے تے اگے منتقل کرنے وسے کم کیتا وے۔ ہونڑ ضرورت اس گہل دی اے کہ اس کم نُوں ڈیجیٹل دور دے تقاضیاں نال بی جوڑا جاوے۔ پرانڑی تے تاریخی کتاباں نوں سکین کرنا، ڈیجیٹل متن اچ تبدیل کرنا، قابل تلاش برانڑاں تے منظم انداز اچ محفوظ کرنا وخت دی ضرورت اے۔ اسی طرح لغتاں، محاوریاں، اصطلاحات تے ادبی تحریراں نُوں ایجئے ڈیجیٹل ڈیٹا اچ تبدیل کرنے دی ضرورت اے جس نُوں مستقبل دی ٹیکنالوجی استعمال کر سکے۔ اے کم بظاہر تکنیکی اے بَرے اس دے اثرات براہ راست ساڈی زباناں دے مستقبل نال جُڑے ہوئین۔ اگر کسی زبان دا وڈا حصہ ڈیجیٹل دنیا اچ موجود ہی نہ ہووے تا مصنوعی ذہانت اس زبان نُوں کسراں سمجھ سی؟ اگر کسی زبان دی کتاباں سرچ نی ہو سکدیاں، اس دا متن کمپیوٹر صحیح طریقے نال نی پڑھ سکدا تا اس دے الفاظ دا منظم ڈیٹا دستیاب نینگا تا آنڑیں والی نسل وسے اس زبان نُوں جدید ٹیکنالوجی نال جوڑنا مزید مشکل ہو جاسی۔ اس وسے علاقائی زباناں دی ڈیجیٹلائزیشن ہونڑ صرف ادبی یا ثقافتی سرگرمی نی رئی بلکہ اک اہم علمی تے تکنیکی ضرورت بنڑ چکی اے۔ یونیورسٹیاں، لائبریریاں، تحقیقی ادارے تے ٹیکنالوجی دے ماہرین بی اس عمل اچ اپڑا کردار ادا کر سکدے وُن۔ حکومت نُوں بی اس معاملے تے پالیسی دی سطح تے توجہ دینڑی ہوسی۔ علاقائی زباناں وسے ڈیجیٹل آرکائیوز، لسانی ڈیٹا بیس تے تحقیقی منصوبے شروع کیتے جا سکدین۔ اگر اج پرانڑی کتاباں تے پرانڑاں ادبی مواد محفوظ نہ کیتا گیا تا ممکن اے آنڑیں والے سالاں اچ بہت قیمتی مواد ساڈے کہول موجود تا ہووے، مگر اس نُوں استعمال کرنے دا جدید نظام موجود نہ ہووے۔ اے آئی نُوں صرف روزگار، کاروبار یا جدید ٹیکنالوجی دے تناظر اچ دیکھڑاں کافی نینگا۔ اے ساڈی زباناں وسے بی اک نواں موقع وے، اگر مناسب ڈیٹا تیار کیتا جاوے، تا مستقبل اچ کوئی طالب علم ہندکو، پشتو، سندھی یا کسی دوسری علاقائی زبان اچ سوال کرے تے اس نُوں اسی زبان اچ جواب ملے، کسی نایاب کتاب دا حوالہ چند لمحیاں اچ تلاش کیتا جا سکے تا ساڈی زباناں دا ادبی سرمایہ دنیا پہر دے محققین تک پہنچ سکے۔ لیکن اس وسے کم اج سی شروع کرنا ہوسی۔ جسراں کہ گندھارا ہندکو بورڈ تے گندھارا ہندکو اکیڈمی نے اس دا آغاز کر دتا وے۔ اس نال ساڈی زباناں دا ادبی سرمایہ دنیا پہر دے محققین تک پہنچ سک سی۔ زباناں خالی ماضی دی یادگار نی ہوندیاں، اے آنڑیں والی نسلاں دی شناخت بی ہوندیان۔ اے آئی دا دور سانُوں اے موقع دیندا پیا وے کہ اسی اپڑی علاقائی زباناں دی کتاباں نُوں ڈیجیٹل دنیا اچ بی محفوظ تے زندہ رکھیاں۔

دو زمانے آں دی گواہ نسل (دوئی قسط)

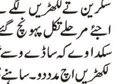

منظر کشی
عمیر احمد عمیر
Mumairahmad@gmail.com

خاندان مختلف ملکاں اچ رہندے ہوئے بی روز اک دوسرے دی زندگی اچ شریف رہ سکدے وُن۔ اے نوی دُنیا دا بوت وڈا تحفہ وے۔ لیکن کدی اے ای نکی جئی سکریں دوا جئے لوکاں دے درمیان بی آجاندی اے جو اک دوسرے دے بالکل سامنڑیں بیٹھے ہوندے وُن۔ اس وسے پرانڑیں زمانے نوں مکمل طور تے اچھا تے نویں نوں برقرار دینڑاں شاید اس پوری تبدیلی نوں سمجھڑیں سی انکار ہوسی۔ پرانڑیں دور اُچ قربت تے مشترک تجربے ائے تے مشکلات بی کہٹ نی ائیاں۔ فاصلے حقیقی ائے، علم تے مواقع تکل رسائی محدود ائی، معمولی کماں اچ کہنٹے ضائع ہو سکدے ائے تے کسی ہنگامی صورتحال اُچ فوری رابطہ آسان نی ایا۔ نوی دُنیا نے بوت سارے بند دروازے کھولے وُن، اک طالب علم کہار بیٹھ کے دُنیا دی بہترین جامعات دے اساتذہ نوں سنڑ سکدا وے۔ کسی نکے شہر دا ہنر مند آپڑی صلاحیت دُنیا نوں دکھا سکدا وے۔ معمولی جیا کاروبار آپڑے شہر دی حدود سی نکل سکدا وے۔ معمولی جیا کاروبار آپڑے دی ہد ودسی نکل سکدا وے عام انسان دے کول اظہار تے معلومات تکل رسائی دے اوہ وسائل اُن جو کدی وڈے اداریاں تکل محدود ہوندے ائے۔ اس وسے دونوں زمانے آں دا مقابلہ کر کے کسی اک نوں فاتح قرار دینڑاں شاید اصل سوال ای نئیں اصل سوال اے وے کہ اک زمانے سی دوسرے زمانے اچ آندے ہوئے اَسی خود کتنے بدل گئے آں، ساہنے کاغذ تے خط لکھے، وت کی بورڈ تے لکھڑاں سیکھا، وت اُنگلی نال سکرین تے لکھڑیں لگے تے ہونڑ اَسی زندگی اچ اک اجئے مرحلے تکل پہونچ گئے آں جتھے مشین نوں کہیا جا سکدا وے کہ ساڈے وسے تھوَنڈو، سمجھا، ترجمہ کرواتے لکھڑیں اچ مدد دو۔ ساہنے دُنیا نوں آپڑی اکھیاں دے سامنڑیں رفتار پکڑ دے ہوئے ویکھا وے۔ شاید اسی وسے ساڈی نسل دے کول اک اجئی چیز اے جو آنڑیں والے نسلاں دے کال اسی شکل اُچ نہ ہوسی، دونوں زمانے دا تجربہ، ساہنے نوی نسل نوں اس دُنیا اچ واپس نی لے جا سکنے آں جس اُچ اَسی وڈے ہوئے ائیاں، تے اسراں کرنا ضروری بی نینگا، لیکن اس دُنیا دی گُش عادتاں آپڑے نال اگے ضرور لے جا سکنے آں۔ کسی گل دا جواب فوراً نہ ملے تے انتظار کر لینڑاں سامنڑیں بیٹھے بندے دی گل پوری توجہ نال سُنڑنا۔ ہر خالی لمحے نوں سکرین سی نہ پھرنا۔ کدی کسی خوبصورت منظر نوں تصویر بنڑائے بغیر بی ویکھ لینڑاں، تے کدی کپش دیر دے وسے دُنیا نال رابطہ بن کے آپڑے آپ دے نال بیٹھ جانڑاں۔ ممکن اے کہ گُش دہائیاں بعد ساڈے بچے بی کسی نوی دُنیا اچ بیٹھے اج دے موبائل فون تے سوشل میڈیا نوں اسی حیرت نال یاد کر دے پئے ہوؤن۔ جس نال اَسی اج آپڑے بچپن دی بوت ساری چیزاں نوں یاد کرنے آں۔ مگر شاید دو زمانے آں اچ جیندہ رہنڑیں دا اصل فیدہ اے ای اے کہ انسان اے جانڑ لیندا اوے کہ نوی سہولت زندگی نوں آسان ضرور کر سکدی اے، زندگی نوں بہتر بنڑاڑاں ہونڑ بی انسان ای دا کم اے۔

(بشکریہ روزنامہ جہاد / مترجم: بلال احمد)

بازرگان توں میر جاوہ

مہمان کالم
اعجاز انجم
hindkowanweekly@gmail.com

مڑی ایہہ گل کتھ ہندکو دے ممتاز لکھڑاں والے جناب محمد اختر نعیم نال ہوئی تے اتھے انہاں دی زبانی پیش کرداں (۔۔ ۔میں 1976 بچ شاہ ایران دا بچ اچھا دور دیخیا دے۔ میں تہران بچ میدان سپہ دے کول ہک رہائشی ہوٹل بچ ٹھہریاں، شاید اسدا ناں مسافر خانہ مشہد آسا۔ ایرانی پارلیمنٹ مطلب اے مجلس دے کولوں لنگیاں۔ آرچفیری بڑی رونق، ترقی تے طاقت دا منظر آسا۔ میں دو سال بعد نومبر 1978 بچ ترکیہ دی ہک بسے بچ بہے کے ترکیہ تو پاکستان سڑک دے ذریعے آندا آسیاں۔ بازرگان سرحد تو ایران بچ داخل ہویاں تے دو ایرانی فوجی اُستی بسے تے سوار ہوے تاں جے اسیں حفاظتی نال اپڑیں جائی پوچاں۔ گل اے ہے جے اس بسے سنڑ صرف تہران تک جلنا آسا۔ راہ بچ تبریز اے تے اتھے کرفیو لگا دا آسا جس دی وجہ توں بچ اوکھ ہوئی۔ جدوں تہران پوچیاں تے کرفیو لگڑاں کو ادھا گھنٹہ باقی آسا۔ شہرے بچ ٹینک تے فوج آسی۔ کرفیو کولوں بچڑاں جو گے لوک بچ افراتفری دا شکار آسے جے کرفیو دا سائرن بجڑاں کولوں پہلیاں ای گھر پوچ جلن۔ اساں نالے دیاں فوجیاں سنڑ بسے دے ڈریولے کو آخیا "تسی بس سرحد تاڑوں کہن جلو، کرایہ تساں کو مل جلسی" خیر اسیں اگے گیاں۔ قم پوچیاں تے اتھے بھی سخت کرفیو آسا۔ اتھے ہور مچاں فوجیاں سنڑ اپڑیاں گڈیاں دی آڑ بچ اساں کو حفاظتی نال قم شہر توں لنگھایا۔ فیر اسیں اصفہان تو ہوندیاں زاہدان دے طرف نکل گیاں۔ زاہدان دے کول پوچیاں تے پتہ لگا جے اگے شہر بچ کرفیو اے تے صبح تک اڑکنا پیسی۔ مگر ترک بس ڈریولے کو ہک کچا راپتہ آسا۔ راہ تے بچ لما آسا ورے اسیں اسی کچے راتے ٹرکے راتیں دو بجے میر جاوہ پوچیاں۔ اوخوفے دے منظر مک ہونڑ بی یاد ہن۔ میر جاوہ بچ راتیں امیگریشن دا دفتر بند آسا۔ ہک اہلکار سونڑ استے پاسپورٹ کہن کے رکھ کیدے جے صبح ملسن۔ اساں پوچھیا اتھے کوئی ہوٹل اے جے اساں کو پہکھ لگی دی اے۔ اس آخیا اوسامڑیں پاکستان ہے، جلو اتھے ہوٹل اے۔ اسیں انیرے بچ پاکستاں ڈھونڈدے ریاں تے پاکستان نہ ملیا۔ ہٹ ترٹ کے مڑ کے ایرانی چوکی تے آ گیاں۔ راتیں اتھی ریاں۔ صبح جدوں لو ہوئی تے دیخیا اس بیابانے بچ فاصلے فاصلے تے نکے نکے تھم لگے دے ہن۔ ہیکی تھمے تے بورڈ لگا دا آسا wellcome to Pakistan۔ اس ویلے سرحد تے کانٹے دار تار نہ ہوندے آسے۔ اسیں مچ ہسیاں کہ راتی پشلے ویلے اسی پاکستان بچ ہی فردے ریاں۔ اس نال ای ایران دا او سفر مکیا جس بچ میں 1976 بچ شاہ دا عروج تے 1978 بچ اس دا زوال دوئے اپڑیں اکھیاں نال دیخیا۔

دانش سکولاں دا مقصد غریباں نوں معیاری تعلیم دلواڑاں وے، شہباز شریف

مالی وسائل دی کمی ملک اُچ لکھاں ذہین طلباء دے اگے ودھڑیں دے رستے اچ سب سی وڈی رکاوٹ اے

کراچی سی پشور تکل ہر بچے نوں معیاری تعلیم دے موقعے ملڑیں چائیدین، ستائیس دانش سکولاں زیرِ تعمیر اُن، وزیر اعظم

اسلام آباد (مانیٹرنگ ڈیسک) وزیراعظم شہباز شریف نے کہیا وے کہ دانش سکولاں دے طلبہ دی کامیابیاں دوسریاں وسے مثال اُن، طلبہ دی کامیابیاں اس گل دا ثبوت اُن کہ موقعے ملڑیں تے محروم طبقات دے بچے بی اگے ودھ سکدین۔ معیاری تعلیم تے مساوی موقعے دینڑاں ضروری اے، پاکستان دے لکھاں ذہین تے باصلاحیت نوجواناں دی ترقی اچ سب سی وڈی رکاوٹ مالی وسائل دی کمی اے۔ مالی مشکلات دی وجہ نال کسی ذہین بچے نوں معیاری تعلیم سی محروم نی رہنڑاں چائیدا۔ دانش سکول اسلام آباد دی افتتاحی تقریب سی خطاب کر دے ہوئے وزیراعظم شہباز شریف نے کہیا کہ معیاری تعلیم تے مساوی موقعے دینڑاں ضروری اے۔ اج وزیر اعظم پاکستان دی حیثیت نال نہیں بلکہ عوام دا حقیقی خادم دی حیثیت نال تواڈے سامنڑیں واں۔ دانش سکولاں سی متعلق دستاویزی فلماں، طلبہ دے تاثرات تے فارغ التحصیل طلبہ دی کامیابیاں نے دل جیت لتے وُن۔ دانش سکولاں دے طلبہ دی کامیابیاں انتہائی متاثر کُن اُن، خیبر پختونخوا سی تعلق رکھڑیں والی خصوصی صلاحیتاں دی حامل بچی دی جدوجہد، کامیابی، اُمید تے حوصلے دی روشن مثال اے۔ خصوصی صلاحیتاں دی مالک بچی دی داستان غیر متزلزل عزم دی کہانڑی اے۔

وزیراعظم شہباز شریف لائیوسٹاک سیکٹر دے حوالے نال اجلاس دی صدارت کردے پئین

دمہ، ملیریا تے ڈینگی دے مریضاں اچ اضافہ

پشور (ویب ڈیسک) ٹھنڈ دے آندیاں ای دمہ، الرجی، بخار تے ساہ دی بیماریاں ودھ گئیاں وُن، طبی ماہرین دے مطابق تہوڑ، ماحولیاتی آلودگی، گندسارڑے تے صفائی ستھرائی دے خراب انتظامات نے صورتحال نوں مزید وِگاڑ دتا وے۔ شہر دے سرکاری وِنجی اسپتالاں اچ دمہ، بخار، ملیریا تے ڈینگی دے بیماراں اچ نمایاں اضافہ ویکھا جاندا پیاوے۔ ماہرین نے مشورہ دتا کہ موٹر سائیکل چلانڑیں والے ماسک دا استعمال کرُن۔

فاٹا سیکرٹریٹ نوں دوبارہ فعال کرنے وسے ہوم ورک دا آغاز

قبائلی علاقیاں اچ سیکورٹی صورتحال دی بہتری تے ترقیاتی کماں اچ تیزی لیانڑیں وسے تجویز دے غور

پشور (ویب ڈیسک) فاٹا سیکرٹریٹ نوں دوبارہ فعال کرنے وسے ہوم ورک شروع کر دتا گیا وے، بارہ مخصوص اضلاع تے قبائلی علاقیاں اچ سیکورٹی صورتحال دی بہتری، ترقیاتی کماں دے حوالے نال مزید اقدامات کرنے، بہوت سرکاری ملازمین دے خلاف مزید کاروائی کرنے سمیت دیگر اہم اُمور وسے فاٹا سیکرٹریٹ نوں دوبارہ بحال کیتا جاندا پیاوے۔ تے مخصوص بارہ اضلاع تے قبائلی علاقیاں وسے مستقل بنیاداں تے اقدامات امن اُچ لیائے جاسُن، صوبے دے مخصوص بارہ اضلاع اچ ایمرجنسی لگائی جا چکی اے جناں اچ بعض قبائلی علاقے بی شامل اُن۔ فاٹا سیکرٹریٹ نوں محدود رکھا جاسی جدکہ فاٹا سیکرٹریٹ اُچ ایڈمنسٹریٹر مخصوص اضلاع، ایڈیشنل آئی جی مخصوص اضلاع تے دیگر انتظامی افسران موجود رہسُن جدکہ اناں دے دفاتر نوں فاٹا سیکرٹریٹ اُچ منتقل کیتا جاسی۔

وفاق نال اختلافات نہ ہوسُن نال لے کے چل سہیاں گورنر

بجلی تے گیس لوڈ شیڈنگ دا معاملہ جلدی حل ہو جاسی، ٹریفک نظام بہتر بنڑاں کے چالان دی شکایت ختم کر دتی جاسی

گندم دے حوالے نال انکوائری شروع کر دتی اے، جو گندم سانوں ملنا ائی اوہ کسراں غیب کر دتی گئی؟ میڈیا نال گل کتھ

پشور (ویب ڈیسک) گورنر خیبر پختونخوا فیصل کریم کنڈی نے کہیا وے کہ ساہنے پورے صوبے نوں صاف وستھرا بنڑاڑیں دا ارادہ کرلتا وے۔ صفائی ستھرائی تے تجاوزات دے خلاف آپریشن دا آغاز پشور سی کیتا، کسی دی سفارش نہ چل سی، فیصل کریم کنڈی نے کہیا کہ گندم دے حوالے نال بی انکوائری شروع کردتی گئی اے۔ جیڑی گندم سانوں ملنا ائی اوہ کسراں غیب کیتی گئی اے؟ حقائق سامنڑیں لیائے جاؤن، رپورٹ جلدی جاری ہوسی، اناں دا کہنڑ اں ایا کہ ہونڑ صرف اچھے ترقیاتی پراجیکٹس ہوسُن، اتھے ترقیاتی کماں تے چار چار محکمے بل بنڑاندے ائے، جو ترقیاتی منصوبے مفید نہ ہوؤن اس تے کم نہ کرسیاں، پیسے کسی نوں کھانڑیں نہ دے سیاں، گورنر نے کہیا کہ ٹریفک قوانین تے میٹنگ بلائی اے، ٹریفک نظام نوں بہتر بنڑاں سیاں، ٹریفک قوانین بنڑ دے پئین، چالان دی شکایت ختم ہو جاسی، باقاعدہ کیمریاں دی مدد نال ٹریفک دا نظام بہتر بنڑاں سیاں، فیصل کنڈی نے کہیا کہ بجلی دی وجہ دی ہوئی لوڈ شیڈنگ تے واپڈا دے نال بیٹھ ساں، بجلی چوری دا زمانہ بی گیا، ہونڑ لوک بل دے سُن، اوہ زمانہ گیا کہ لوک کہندے ائے کہ وفاق زیادتی کر دا پیاوے۔ گورنر نے کہیا کہ وفاق دے نال چل سیاں، سارے صوبیاں دے نال اک پیج تے ہوسیاں۔

پشور: گورنر فیصل کریم کنڈی گڑھی قمردین اُچ تجاوزات دے خلاف آپریشن دا معائنہ کردے پئین

بجلی و پٹرولیم مصنوعات مہنگی، پرنٹنگ پریس انڈسٹری متاثر

پشور (ویب ڈیسک) بجلی تے پٹرولیم مصنوعات دی قیمتاں اچ اضافے دی وجہ نال پرنٹنگ پریس انڈسٹری متاثر ہونڑیں لگی اے۔ فرنٹیئر پرنٹرز اینڈ پبلشرز دے رہنما مشتاق احمد خلیل دے مطابق بجلی دی قیمتاں اچ مسلسل اضافے نے پرنٹنگ انڈسٹری نوں متاثر ہوندی پئی اے۔ گورنر جنگی محلے نوں انڈسٹری دا درجہ دے ؤن۔

ڈی سی مانسہرہ دا بنیادی مرکز صحت (بی ایچ یو) تے شہر دے مختلف ترقیاتی منصوبیاں دا دورہ

طبی سہولیات، عملے دی حاضری تے جاری تعمیراتی کم دا جائزہ کیدا

ہزارہ (خبر نگار) ڈپٹی کمشنر مانسہرہ یاسر علی خان سنڑ مانسہرہ دے نال بنیادی مرکز صحت (بی ایچ یو) سانڈے سر تے شہر دے مختلف ترقیاتی منصوبیاں دا دورہ کیتا، جتھے انہاں نے طبی سہولیات، عملے دی حاضری تے جاری تعمیراتی کم دا جائزہ کیدا۔ بعد ازاں انہاں نے بیدڑہ روڈ، ہزارہ یونیورسٹی روڈ تے بکریال سٹی روڈ دا دورہ بی کیتا تے جاری تعمیراتی وترقیاتی کماں دا معائنہ کیتا۔ انہاں نے موقع تے موجود ایکسین ہائی ویز نوں ہدایت کیتی کہ تعمیراتی کم نوں معیاری بڑایا جلے۔ ٹھیکیدار نوں منصوبے مقررہ ویلے دے اندر مکمل کرنا دا پابند بڑایا جلے۔ انہاں سنڑ چنار روڈ تے جاری تعمیراتی کم دے باعث پیدا ہونڑ والی آلودگی تے عوامی مشکلات دا بی نوٹس کیدا تے متعلقہ حکام کو ہدایت کیتی کہ گرد و غبار تے قابو بانڑان، شہریاں نوں درپیش مشکلات کہٹ کرنا واسطے اقدامات کیتے جلن۔

مانسہرہ، ڈی سی مانسہرہ یاسر علی خان دورے دے موقعے تے مختلف ترقیاتی منصوبیاں دا معائنہ کر دے پئین

سانحہ کارساز جمہوری بقاء دی جیندی مثال اے، سید ظاہر علی شاہ

بے نظیر بھٹو نے بم تھما کے آں دی پرواہ کیتے بغیر جمہوریت دا سفر جاری رکھا

پشور (ویب ڈیسک) سانحہ کارساز دی یاد اُچ پاکستان پیپلز پارٹی پشور سٹی دے زیر اہتمام پشاور پریس کلب اُچ سیمینار دا انعقاد کیتا گیا، پاکستان پیپلز پارٹی دے صوبائی رہنما سابق وزیر صحت سید ظاہر علی شاہ، سمیت دیگر رہنماواں نے شرکت کیتی۔ سید ظاہر علی شاہ تے دیگر مقررین نے خطاب اُچ کہیا کہ تاریخ گواہ وے کہ پاکستان پیپلز پارٹی دے لیڈراں تے کارکناں نے ہمیشہ جمہوریت تے پاکستان دی بقا وسے آپڑی جاناں دے نذرانے پیش کیتے جس دی جیندی مثال سانحہ کارساز اے، محترمہ بےنظیر بھٹو جلاوطنی سی واپسی تے اس وخت دے فوجی آمر نوں آگاہ کر چکی ائیاں لیکن کوئی توجہ نہ دتی گئی۔ جس دے بعد محترمہ بےنظیر بھٹو دی وطن واپسی تے خودکش حملہ آوراں نے کراچی دے کارساز دے مقام تے پی پی پی دے جیالیاں نوں دہشتگردی دا نشانہ بنڑایا۔

تجاوزات دے خلاف گرینڈ آپریشن دا آغاز

پشور نوں حقیقی معنیاں اچ تجاوزات سی پاک کر سیاں، کمشنر پشاور ڈویژن

پشور (ویب ڈیسک) ضلعی انتظامیہ، پشاور ڈویلپمنٹ اتھارٹی تے دیگر متعلقہ اداریاں نے پیر دے دن رنگ روڈ تے کئی تجاوزات نوں ختم کر دتا جدکہ قبرستاناں نوں بی قبضہ مافیا سی چھڑاڑیں دا فیصلہ کیتا گیا وے۔ ابتدائی طور تے بیری باغ قبرستان اُچ آپریشن وسے پلان ترتیب دتا گیا۔ اس موقعے تے میڈیا نال گل کتھ کر دے ہوئے کمشنر خالد محمود نے کہیا کہ پشور اُچ ٹریفک دی روانی برقرار رکھڑیں، سڑکاں تے رش دور کرنے تے شہریاں نوں ٹریفک دے دباؤ تے بار بار بندش سی چھٹکارے وسے ہنگامی بنیاداں تے آپریشن شروع کیتا گیا وے۔ اُناں نے کہیا کہ تجاوزات دے خلاف آپریشن روزانہ دی بنیاد تے جاری رہ سی تے اوہ کود اناں کاروائیاں دی نگرانی کرسُن تا کہ ٹریفک دی روانی اچ آنڑیں رکاوٹیاں نوں دور کیتا جاسکے۔

پروفیسر سید انور کاظمی

پشور دُنیائے عالم اچ اک خاص مقام تے اک شناخت رکھدے۔ تاریخ عالم اچ اے تاریخی نام دے نال دُنیا دا قدیم شہر اے۔ جتنا پرانڑاں اے شہر اے اتنی ای پرانڑی اس دی زبان اے۔ تاریخ دے شاگرداں نے ہندکو زبان نوں زمانہ قدیم دی زبان ثابت کیتا اے۔ اس زبان اچ دوسری علاقائی باناں تے اثر انداز ہو کے ہندکو زبان نوں بدلنے دی بڑی کوشش کیتی اے۔ اے اللہ تعالیٰ دی خاص مہربانی اے کہ ہندکو زبان دے کُجھ متوالے آں نے اس دی کہٹ دی ساکھ نوں سنبھال کے اس نوں اک دفعہ وت زندہ رکھڑیں دی محنت کر کے اج ہندکو زبان سینہ کس کے میدان اچ کھلوگئی اے۔ اس محنت دا سہرہ گندھارا ہندکو بورڈ دے متوالے جناب ضیاء الدین صیب، جناب ڈاکٹر عدنان گل صیب، مرحوم ڈاکٹر صلاح الدین صیب، مرحوم ڈاکٹر ظہور احمد اعوان دے سراں تے سجدا اے۔ اللہ تعالیٰ اناں صاحبان دا جوش وجذبہ مزید زیادہ کرے۔ اے ادارہ ہندکو زبان دی بڑی محنت کر دا پیا وے۔ کئی کتاباں شاعری اچ لکھا کلام، قرآن پاک دا ترجمہ تے کئی تاریخی کتاباں خالص ہندکو زبان اُچ چھاپ کے موجودہ دور دا اُچا کم پورا کیتا۔

جمال صدیقی

گندھارا ہندکو بورڈ پشور ہندکو زبان نوں بلندیاں تے پہنچاڑیں ولا واحد ادارہ وے۔ گندھارا ہندکو بورڈ اوہ ادارہ وے جو پشور دی زبان ہندکو دی خدمات وسے پیش پیش اے۔ میں دل دی گہرائیاں نال اس ادارے دے اُناں لوکاں دا شکر گزار آں جو اس زبان نوں وخت دے نال نال مالی سپورٹ بی پئے کر دین۔ میں گندھارا ہندکو بورڈ نوں خراج تحسین پیش کرناواں تے اس دی کامیابی وسے ہمیشہ دُعا کردا رہساں۔ باقی گندھارا ہندکو بورڈ پشور دے بارے اچ جتنا بی لکھا وے اوہ اس وسے کہٹ ہوسی۔

آصف خان ترک

روزنامہ جنگ پشاور

گندھارا ہندکو بورڈ دے بعد گندھارا ہندکو اکیڈمی دا قیام اک خوش آئند اقدام اے۔ اس نال خیبر پختونخوا اچ ہندکو زبان وادب دی ترقی تے فروغ اُچ کافی مدد ملی اے۔ اس دے نال نال گندھارا ہندکو اکیڈمی سی سانوں اے اُمیداں بی وُن کہ اے اکیڈمی ہندکو زبان بولنے ولے آں اچ اے شعور پیدا کرسی کہ اوہ آپڑی ماں بولی زبان ہندکو تے فخر کرُن تے اس نوں بولنے، پڑھنے تے لکھڑیں وسے جدوجہد وخت دا اہم تقاضا وے کہ ہندکو زبان بی دیگر زباناں دی طراں ہر لحاظ نال اک مکمل زبان بنڑ دے سامنڑیں آسکے۔

پروفیسر اسرار الدین

سابق چیئرمین شعبہ جغرافیہ پشاور یونیورسٹی پشاور

گندھارا ہندکو اکیڈمی دی کارکردگی دل بوت خوش بی ہویا تے حیرانی بی ہوئی کہ اے اکیڈمی پچھلے چند سالاں دے دوران کانفرنساں، کتاباں و رسالے آں دی اشاعت تے دیگر ایکٹیویٹی دے حوالے نال کس قدر متحرک اے۔ تے کتنی زبردست خدمات انجام دیندی پئی اے۔ اس اکیڈمی دے جس پہلوسی میں سب سی زیادہ متاثر ہویا واں اوہ اے وے کہ اے اکیڈمی ہندکو دے نال نال خیبر پختونخوا دی دوسری بوت ساری زباناں دی ترقی اچ بدرجہ اتم کردار ادا کر دی پئی اے۔ خاص طور تے میری مادری زبان کھوار دے حوالے نال اناں دی کنٹری بیوشن سی میں متاثر ہوئے بغیر نہ رہ سکا۔ میں اس دی مزید ترقی وسے دُعا گورہ ساں۔

عذرا خالق

گندھارا ہندکو بورڈ دی ہندکو زبان دی ترویج وترقی وسے کیتی گئی کاوشاں نے ہندکو زبان نوں عروج بخشا وے۔ جناں جناں لوکاں نے ہندکو زبان وادب نوں فروغ دتا وے اوہ نہ صرف قابل احترام اُن بلکہ قابل قدر بی اُن، میری دُعا وے کہ اللہ تعالیٰ اناں نوں اناں دے کم اُچ مزید ترقی دے تے اوہ اسی طراں ہندکو زبان وسے آپڑی خدمات جاری رکھن۔

محمد اختر نعیم

گندھارا ہندکو بورڈ تے گندھارا ہندکو اکیڈمی دے انمول ہیرے جمع کرناں تے محمد ضیاء الدین صیب تے اُناں دی ٹیم مبارخباد دی مستحق اے۔ کہ اُناں نے تھوڑے جئے عرصے اچ سینکڑاں کتاباں تے رسالے شائع کیتے وُن۔ اسی سارے سنگی گندھارا ہندکو بورڈ تے گندھارا ہندکو اکیڈمی دی کامیابی دی خواہش کر دے تاں۔

نور فراز

پی ایچ ڈی ریسرچ سکالر

گندھارا ہندکو اکیڈمی اچ آ کے اپنائیت دا احساس ہوندا وے۔ ادب تے خاص کر خیبر پختونخوا دی ادبیات دے حوالے نال پرانڑیں سی پرانڑاں ذخیرہ جو گندھارا ہندکو اکیڈمی نے محفوظ کیتا ہویا وے اوہ قابل ستائش ہونڑیں دے نال قابل تقلید بی اے۔ اک پی ایچ ڈی سکالر ہونڑیں دے ناطے گندھارا ہندکو اکیڈمی دی مطبوعات تے لائبریری سی منوں آپڑی تحقیق اُچو آسانی گندھارا ہندکو اکیڈمی نے مہیا کیتی اے۔ میں تہہ دل سی ممنوں آں۔ جملہ سٹاف دے تعاون دا دلی شکریہ، گندھارا ہندکو اکیڈمی دی کارکردگی دیگر سرکاری ونجی اداریاں وسے مشعل راہ وے۔

ایم عمران

ہندکو زبان میری ماں بولی اے۔ اے منوں اتنی اچھی لگدی اے کہ اس دا اظہرا کرنا میرے جئے بندے وسے ناممکن اے۔ اک وخت ایا جدو میں پشاور یونیورسٹی اچ پڑھنا ایاں تے کوئی بی ہندکو دا کم نی ایا۔ بوت خفگان ہوندا ایا یونیورسٹی اچ پھرنا ایاں کہ کوئی پشوری ملے تے ہندکو اچ گلاں کراں۔ اج محمد ضیاء الدین صیب، ڈاکٹر عدنان گل صیب، تے دیگر ممبران دی کوششاں دے نتیجے اچ گندھارا ہندکو اکیڈمی دا قیام ہویا۔ اللہ تعالیٰ میری زبان ہندکو نوں اتنی ترقی دے وے کہ ہر جگہ سُنڑائی دے وے۔

آمنہ سردار

گندھارا ہندکو اکیڈمی دی خدمات خراج تحسین اُن، کہ اُناں نے کئی لاجواب تقریباں، کانفرنساں وغیرہ دا انعقاد کیتا وے۔ گندھارا ہندکو اکیڈمی دا فروغ ای ہندکو زبان دی ترویج وترقی دے فروغ دا باعث بنڑی اے۔ میں بی بوت خوش آں کہ میں بی اک ہندکو زبان بولنے ولے کہرانے تے علاقے نال تعلق رکھنی آں، تے ہندکو بولنی بی آں تے سمجھ بی سکنی آں تے میں آپڑی زبان ہندکو تے فخر کرنی آں۔

اقبال سکندر

ڈاکٹر ظہور احمد اعوان نے بوت گُش ضبطِ تحریر اُچ لایا ہویا سرمایہ ہندکو تے اردو زبان اُچ ساڈے وسے چھوڑا وے۔ اناں دی ہر تحریر اُچ شہر پشور دی خشبو رچی بسی ہوئی اے۔ افسوس کہ نوی نسل نوں کتاب سی رغبت نی رئی۔ گندھارا ہندکو بورڈ بی اندورن شہر پشاور دے مشاہیر دے کم نوں جیندہ رکھا ہویاوے۔ بڑّے کے کیتا جاوے کہ ہونڑ بورڈ دے کول فنڈز دی کمی اے، سرکاری سرپرستی اس ادارے نوں ضرور ملنی چائیدی اے۔

نازش عادل

پی اے سی کالج پشاور

گندھارا ہندکو اکیڈمی اک بوت ای اعلیٰ سوچ دی بنیاد تے قائم کیتی گئی اے۔ جس نوں بوت زیادہ سرایا جاندا پیا وے۔ ساڈا تعلق ادارے نال اے جتھے کافی مصروفیت دی وجہ تے اس پاسے توجہ نی دتی جاندی۔ بڑّے گندھارا ہندکو اکیڈمی آ کے اک وار وت ملک دی خدمت کرنے ولے لوکاں نال مل کے بوت خوشی حاصل ہوئی۔ اتھے آ کے ہندکو زبان بولنے ولے آں دے نال مل کے زندہ دلی دا احساس ہویاوے۔ اَسی بی اس پراجیکٹ اُچ تواڈے نال آں تے اس نوں مزید پروان چڑھاریں وسے تواڈے نال کوشاں رہ سیاں۔

پبلشر محمد نعمان قیوم نے گندھارا ہندکو بورڈ، پاکستان، پشور دے توسط نال نظام پرنٹرز جنگی محلہ پشور سی چھاپ کے A/4 ریلوے روڈ، ابدرہ، یونیورسٹی ٹاؤن پشاور سی شائع کیتا، فون نمبر 091-7256262